

Correctievoorschrift HAVO

2013

tijdvak 1

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;

- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
  - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
  - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
  - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.
- NB2 Als het College voor Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.
Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:
- NB
- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
  - b. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt. In dat geval houdt het College voor Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 64 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1

1 maximumscore 2

- Een belangrijke bezigheid van de rederijkers was het houden van voordrachten / de welsprekendheid / het dichten 1
- Steen verwijst hiernaar door de figuur links, deze draagt een tekst voor van papier 1

2 maximumscore 2

- genre / genrestuk / genreschilderkunst 1
- vanwege de weergave van het alledaagse leven, zoals het houden van voordrachten door de rederijkers / het drinken / de gezelligheid op de achtergrond 1

3 maximumscore 1

Kunstenaars streefden naar ontwikkeling op wetenschappelijk gebied omdat (een van de volgende):

- ze door het beoefenen van wetenschap kennis konden nemen van klassieke teksten die als voorbeeld/leidraad konden dienen voor hun eigen kunst.
- de geleerde kunstenaar meer aanzien genoot dan de kunstenaar als ambachtsman.
- ze het ideaal van de uomo universale / de universele mens nastreefden.

4 maximumscore 1

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:

Hoof t beoogde de eigen (cultuur)geschiedenis op hetzelfde niveau te plaatsen als die van de klassieken.

5 maximumscore 3

- *Trouw* loopt als een hondje achter *Eendracht* aan 1
- *Onnozelheid* heeft steeds net te laat in de gaten wat hij moet doen 1
- *Eendracht* pakt de andere twee letterlijk bij de hand 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 1

een van de volgende:

- Door middel van allegorische figuren kon een abstract idee/begrip concreet worden weergegeven.
- Allegorische figuren waren (vaak direct) herkenbaar omdat (in toneel en schilderkunst) vaak dezelfde begrippen/figuren opgevoerd werden.

7 maximumscore 2

- Een rei functioneert als (publieks)commentaar op hetgeen zich heeft afgespeeld 1
- Met het opnemen van een rei werd een parallel getrokken/gezocht met de opzet van de klassieke tragedie 1

8 maximumscore 1

een van de volgende:

- Een bestaande melodie werd (direct) herkend door het publiek, en daardoor werd de aandacht getrokken/vastgehouden.
- Het gebruik van bestaand materiaal was eenvoudig / efficiënt.

9 maximumscore 1

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:

Hoofts standpunt past in de cultuur van de Republiek, omdat deze wordt gekenmerkt door de belangrijke (machts)positie van de burger (en de afnemende macht van de adel).

Blok 2

---

10 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Obrists sculptuur bestaat uit een (soort) slingerende vorm rond een as (net als een slingerende plant rond een boom).
- Obrists sculptuur wekt de indruk van groei en/of de vormen lijken uit elkaar voort te komen (net als, bijvoorbeeld, bladeren in een knop).
- Obrists sculptuur wekt de suggestie van beweging (net als, bijvoorbeeld, planten / bladeren in de wind).
- Obrists sculptuur is asymmetrisch van vorm (net als, bijvoorbeeld, een plant of boom).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
11	<p>maximumscore 1 een van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – In de danskunst is het lichaam het middel (het instrument), het lichaam is een natuurlijk object en past daarom bij uitstek in het streven naar natuurlijkheid. – In de danskunst is het lichaam het middel, (menselijke) emoties worden van nature / vanzelf al uitgedrukt in lichaamsbeweging en/of gelaatsuitdrukking. 	
12	<p>maximumscore 2 twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Door weinig kleding te dragen is het (natuurlijke) lichaam goed zichtbaar / niet verhuld. – Doordat de dansers schaars gekleed gaan worden natuurlijke bewegingen goed zichtbaar / onbelemmerd zichtbaar. – Het kledingstuk roept associaties op met kledingstukken die gedragen werden bij wat men destijds 'natuurvolken' noemde. 	
	per juist antwoord	1
13	<p>maximumscore 2 twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De bewegingen ogen eenvoudig / alsof ze geen technische training vereisen. – De naar de grond / beneden gerichte beweging is symbolisch voor het aardse / de natuur. – De eenvoudige / herhaalde / cirkelvormige bewegingen kunnen in verband worden gebracht met rituele dansen van (wat men destijds) 'natuurvolken' noemde. 	
	per juist antwoord	1
14	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • De reguliere maatschappij / civilisatie werd beschouwd als onnatuurlijk / té beschaafd en daarmee ongezond of ziek (mensen in de reguliere maatschappij leefden in de ogen van de deelnemers van de kolonie te ver af van hun oorsprong, de natuur) • Door los van deze zieke maatschappij te leven en hun eigen leefregels te volgen, die dichtbij de natuur / de oorsprong van de mens staan, dachten deelnemers te kunnen genezen 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
15	maximumscore 2 antwoord 1: <ul style="list-style-type: none"> • uitgangspunt Laban: Het ging Laban om een vrije / natuurlijke / ongekunstelde manier van bewegen • kenmerk van amateurs: Amateurs bewegen vrijer, zijn minder gebonden aan technische / aangeleerde (dans)conventies of antwoord 2: <ul style="list-style-type: none"> • uitgangspunt Laban: Laban ging uit van een aangeboren (natuurlijk) gevoel voor ritme • kenmerk van amateurs: Dit (onbedorven) gevoel is (meer) aanwezig bij amateurs (dan bij professionals) 	1 1 1
16	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • Masker: door een masker te dragen, wordt de danseres een abstract personage. Hierdoor komt de nadruk op haar lichaam en de zeggingskracht daarvan te liggen • Muziek (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – Door de keuze voor beperkte muzikale begeleiding (alleen ritmisch slagwerk) wordt de aandacht gevestigd op het lichaam en de zeggingskracht van de beweging. – De indruk wordt gewekt dat de danseres de muziek/geluiden voortbrengt door haar bewegingen en zo het accent legt op haar beweging. 	1 1
17	maximumscore 1 Film en/of fotografie boden voor de studie van beweging de mogelijkheid om een (complexe) beweging vast te leggen, te splitsen in fragmenten / stil te zetten / vertraagd af te spelen.	
18	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • verhogen van productiviteit: Door het optimaliseren van het gebruik van het lichaam, wordt het mogelijk mensen in te zetten als 'levende machines' die een hoge productie halen, terwijl ze zo min mogelijk 'slijten' • verhogen van kwaliteit: Door de bewegingen van werknemers te verbeteren, raken mensen minder snel geblesseerd/versleten/moe en/of kunnen zij op een lichtere wijze hun werk doen 	1 1

Blok 3

---

19 maximumscore 1

De Verenigde Staten hadden een voortrekkersrol op het gebied van kunst en cultuur, omdat (een van de volgende):

- ze als de bevrijders van Europa / bondgenoten in de Koude Oorlog / als bieders van (Marshall) hulp stonden voor alles wat 'goed' was, zodoende vormden ze ook een voorbeeld op cultureel gebied.
- de ontwikkeling / vernieuwing in de kunst in de Verenigde Staten was doorgestaan gedurende de Tweede Wereldoorlog, terwijl deze in West-Europa stil had gestaan.

20 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Het luisteren naar zwarte muziek was voor 'keurige' blanken uit den boze (rock-'n-roll was gebaseerd op de 'zwarte' jazz en blues).
- De songteksten van rock-'n-roll-nummers hadden vaak een opstandig karakter.
- De rock-'n-roll-dans en/of -muziek en/of -kleding had een seksuele connotatie (het luisteren naar deze opzwepende muziek en/of het samen 'wild'/uitdagend dansen op deze muziek en/of het dragen van de uitdagende kleding druiste in tegen de toen geldende fatsoensnormen).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
<p>21 maximumscore 3 drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – (ritme): een stevige/dansbare beat – (ritme): een typisch shuffle-ritme uit de vroege rock-'n-roll – (ritme): gebruik van de voor rock-'n-roll typische breaks/stops – (bezetting/sound): De beat/instrumentale sound wordt bepaald door (elektrische en akoestische) gitaar, drums en bas. – (schema): Gebruik van bluesschema / basloop is gebaseerd op bluesakkoorden. – (zang): De leadzang (hoofdzang) zingt expres met af en toe hortende en/of stotende klanken en/of bijgeluidjes (imitatie van Buddy Holly) en/of met de spreekstem in plaats van een geschoolde zangstem. – (vorm/structuur): typische couplet-refrein structuur – (vorm/structuur): inleidend 'motief' (in de eerste twee maten) van de gitaar / de intro – (vorm/structuur): instrumentaal deel tussen de vocale delen / de elektrische gitaarsolo <p>per juist antwoord</p>		1
<p>22 maximumscore 2 Rock-'n-roll-nummers hadden vaak een korte duur omdat (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – ze vooral fris en dynamisch moesten overkomen. – ze makkelijk draaibaar moesten zijn op de radio (korte nummers passen makkelijker in de programmering). – ze verkoopbaar moesten zijn als single (de tijdsduur van een single is beperkt). <p>per juist antwoord</p>		1
<p>23 maximumscore 3 drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Er is bewaking nodig waardoor de sfeer van concerten minder onbezorgd / grimmig wordt. – Er zijn hekken nodig om artiesten en publiek te scheiden / artiesten te beschermen waardoor de band met het publiek afstandelijk/anoniem wordt. – Door de chaos / massaliteit konden gevaarlijke situaties ontstaan voor publiek en artiesten. – De geluidsversterking was in die tijd nog onvoldoende geavanceerd voor de enorme stadions / om het hysterische gegil te overstemmen. <p>per juist antwoord</p>		1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 3

drie van de volgende inspiratiebronnen:

- techniek / gemanipuleerd geluid: de vervormde zang (door het gebruik van een bijzonder soort speaker) en/of (getapete) loops van onder andere de sitar en/of een achterstevoren afgespeelde gitaarsolo
- oosterse / Indiase spiritualiteit: De song heeft een rituele, bezwerende tekst.
- oosterse / niet-westerse / Indiase muziek: Er is een sitar hoorbaar / de monotone melodie / de aanhoudende toon gedurende het nummer (drone).
- psychedelische ervaringen (door het gebruik van drugs/roesmiddelen): Het gebruik van vreemde/onbekende geluiden, zoals in de vervormde zang / de loops / de achterstevoren afgespeelde gitaarsolo en/of de tekst over het laten spreken van het onbewuste.

per juist antwoord

1

25 maximumscore 3

The Beatles presenteren zich als nieuw. Dit is te zien aan (drie van de volgende):

- de nieuwe naam van de band. Deze is, getuige het opschrift op de drum, gewijzigd in Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band.
- de positie van de bandleden. De bandleden van de oude band staan aan de zijlijn, de leden van de nieuwe band staan centraal opgesteld, achter de drum.
- de kleding / het imago. De bandleden van de 'oude band' zijn afgebeeld in zwarte pakken (volgens het oude imago). De nieuwe band heeft een nieuwe outfit, een kleurig imago.
- de 'oude' Beatles die dood zijn / geëerd worden. De hoes toont een soort (graf)monument met de naam BEATLES in bloemen op zwarte aarde.
- de presentatie als vernieuwing in de geschiedenis. Op de hoes presenteert de nieuwe band zich te midden van (historische) beroemdheden / iconen uit de kunst, wetenschap, politiek, film, popmuziek en sport.

per juist antwoord

1

26 maximumscore 1

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:

De platenhoes past in de Pop Art-stroming vanwege het gebruik van bestaande beelden uit de massamedia (bijvoorbeeld een foto van Marilyn Monroe) en/of vanwege het gebruik van de fotocollagetechniek.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 3

drie van de volgende:

- de televisie: De televisie was sterk in opkomst en daarop was nieuws over en/of optredens van de artiesten te zien. Artiesten vergrootten hiermee hun bekendheid, onder andere onder jongeren.
- de radio: De transistorradio maakte het mogelijk overal naar populaire muziek te luisteren. Artiesten vergrootten hiermee hun bekendheid, onder andere onder jongeren.
- de gedrukte pers: Er werden popbladen vervaardigd waarin hitlijsten, nieuws en foto's van artiesten werden afgedrukt. Artiesten vergrootten op deze wijze hun bekendheid en/of met het publiceren van hitlijsten werd de nieuwsgierigheid van het publiek aangewakkerd en/of posters/plaatjes van beroemde artiesten werden verzamelobjecten.
- de film: In bioscopen (en op televisie) werden films van artiesten getoond. Artiesten vergrootten hiermee hun bekendheid, onder andere onder jongeren.

per juist antwoord

1

Blok 4

---

28 maximumscore 1

Uit de foto van Van der Elsen spreekt kritiek op de toeristen die de Zuid-Afrikaanse kinderen als exotische objecten/toeristische attractie benaderen / uit de foto spreekt kritiek op racisme.

29 maximumscore 2

- Parris foto's zijn kritisch te noemen omdat hij het clichébeeld van rust en/of gezondheid van het verblijf aan strand en zee doorbreekt. Hij toont juist de drukte/de overvolle stranden en/of ongezond gebruide personen
- Parris foto's zijn humoristisch door het contrast tussen vermeende schoonheid / het nastreven van schoonheidsidealen en de getoonde 'lelijkheid' van de strandgasten, zoals de vreemd ogende witte lippen en/of de weinig flatteuze houding van de zonnebaadster

1

1

30 maximumscore 1

een van de volgende:

- het ideaal van een ontspannen/vrolijke/zonnige vakantie
- het ideaal van jezelf onderdompelen in een andere / exotische cultuur

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

31 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De kleuren van de ansichtkaart zijn fel/vrolijk/verzadigd.
- De foto heeft een uitgebalanceerde compositie (er wordt geposeerd).
- Er is (vrijwel) geen ruis (er is geen enkel verstorend element in de voorstelling, compositie, kleur et cetera).
- Er is sprake van een felle en/of zonovergoten/gelijkmatige belichting.

per juist antwoord

1

32 maximumscore 1

een van de volgende:

- Hij maakt de toeristen/beschouwers bewust van zichzelf / van hun toerist-zijn door zich tegenover hen op te stellen (als zelfverklaard toerist).
- Alÿs wisselt van positie, hij neemt als 'toerist' de positie van een lokale ondernemer in.

33 maximumscore 1

een van de volgende:

- Alÿs stelt de invloed van het toerisme / de toerist op de stad / de maatschappij aan de orde.
- Alÿs stelt het verschil in (maatschappelijke) positie tussen de (rijke) toerist en de (arme) 'locals' aan de orde.

34 maximumscore 1

een van de volgende:

- Conijn kan zelf in zijn brandstof voorzien door hout te kappen / sprokkelen en/of hij is voor brandstof niet afhankelijk van benzine en daardoor niet afhankelijk van anderen (en geld).
- Conijn heeft zijn auto (grotendeels) zelf in elkaar geknutseld (en is in die zin onafhankelijk van bijvoorbeeld de auto-industrie) en/of de auto is (deels) zelf geknutseld en bij pech kan Conijn hem zelf eenvoudig weer repareren.

Vraag	Antwoord	Scores
35	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Argument voor: <ul style="list-style-type: none"> – hij verwondering oproept vanwege het afwijkende uiterlijk. – het vakmanschap zichtbaar is / hij knap gemaakt is. – hij aanzet tot nadenken (over de verhouding industrie-individu et cetera). 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Argument tegen: <ul style="list-style-type: none"> – hij slechts een overblijfsel is van het project, het eigenlijke kunstwerk is de reis zelf. – de auto een gebruiksvoorwerp is en daarom geen (autonome) kunst (hoogstens toegepaste kunst). 	1
36	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • route (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – Binnen Conijns reis ligt de route niet vast, maar wordt deze (deels) bepaald door de afhankelijkheid van hout/brandstof. – Conijns route loopt vanwege de beperkte snelheid van zijn voertuig en/of de afhankelijkheid van hout over binnenwegen (terwijl binnen het massatoerisme gereisd wordt volgens vooraf bepaalde, efficiënte routes, bijvoorbeeld via snelwegen of door de lucht). 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • contacten: Conijn zoekt door zijn simpele manier van reizen het contact (en de hulp) van de lokale bevolking op (terwijl binnen het massatoerisme het leven van de toeristen vaak gescheiden blijft van het leven van de plaatselijke bevolking) 	1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste tien kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 28 mei naar Cito.

6 Bronvermeldingen *(voor zover deze niet elders in het examen zijn aangegeven)*

---

n.v.t.